

EIROPAS ILGTERMIŅA EKOLOĢISKO PĒTĪJUMU PROJEKTI FINIŠA TAISNĒ

Šogad oficiāli noslēgsies 2020. gadā uzsāktie HORIZON2000 projekti eLTER PPP “eLTER Preparatory Phase Project” un eLTER PLUS “European long-term ecosystem, critical zone and socio-ecological systems research infrastructure”, kuru ievaros tika veikti priekšdarbi vienotā Eiropas Ilgtermiņa ekoloģisko pētījumu tīkla eLTER ERIC izveidošanai. Šajā darbā bija iesaistītas 23 Eiropas valstu (plus Izraēla) universitātes un pētniecības institūcijas. Projektu gaitai regulāri sekoja ārējie eksperti Projekta pagaidu padomes (Interim Council) ietvaros un šobrīd, kad projekti ir iegājuši finiša taisnē, viņi devuši visnotaļ pozitīvu vērtējumu sasniegtajiem rezultātiem.

1. Izstrādāti eLTER ERIC statūti, struktūras un darbības principi, vadības struktūra un datu centru struktūra. eLTER ERIC ietvers galveno biroju (Head Office), kas nodrošina infrastruktūras koordināciju un vadību, un atradīsies Vācijā. eLTER ERIC galvenie struktūras komponenti ir ģenerālā asambleja (GA), ģenerāldirektors, izpildkomiteja un galvenais birojs. Pakalpojumu portāls (Topic center) organizēs novērtējumu datu ievākšanu, kā arī sniegs pakalpojumus lietotājiem.
2. Izstrādāti principi eLTER ERIC dalībvalstu iemaksu lieluma noteikšanai. Iemaksu lielums tiek aprēķināts pēc formulas, ņemot vērā valsts iekšzemes kopproduktu (GDP) un pētījumu vietu skaitu. Latvijai prognozētais ikgadējais iemaksas lielums pēc šiem aprēķiniem varētu būt robežās no 100 000 –135 000 EUR.
3. Izstrādāts ilgtermiņa pētījumu vietu klasifikators. Klasifikators balstās uz Whole System Approach (WEILS) principiem, kas nozīmē, ka visās pētījumu vietās mērījumi veicami 4 galvenajos ekosistēmas blokos Atmosphere, Hydrosphere, Biosphere un Geosphere, bet socioekoloģisko pētījumu platformās papildus Sociosphere blokā. eLTER ERIC ietvers tikai 1. un 2. kategorijas pētījumu vietas un LTSEER platformas. Lai pētījumu vieta atbilstu kādai no šīm kategorijām, to vērtē pēc mērījumu saraksta. Latvijā pētījumu tīkls kopš pētījumu uzsākšanas pagājušā gs. beigās ir bijis orientēts pamatā uz Biosphere bloku, bet tikpat kā nav veikti abiotiskās vides mērījumi Atmosphere, Hydrosphere un Geosphere blokos. Lai Latvijas pētījumu vietas atbilstu 1. vai 2. kategorijai, galvenais uzdevums ir nodrošināt tās ar nepieciešamo aparāturu lauka mērījumiem.
4. Izveidots ilgtermiņa ekoloģisko un socioekoloģisko pētījumu standarta parametru saraksts un mērījumu metodikas aprakstu rokasgrāmata. Projekta ietvaros ir izstrādāta īpaša datorprogramma, kas dod iespēju sastādīt katrai konkrētajai DEIMS SDR datu bāzē pārstāvētajai pētījumu vietai obligāti realizējamo mērījumu sarakstu, lai tā varētu pretendēt uz 1. vai 2. kategorijas statusu. Programma aprēķina nepieciešamās aparatūras iegādes izmaksas un uzturēšanas aptuvenās izmaksas, paraugu ievākšanas un laboratorijas analīžu izmaksas, kā arī darba laiku, kas nepieciešams mērījumu veikšanai. Visas pētījumu vietas pēc ekosistēmu veidiem, kuras tās pārstāv, iedalītas 9 kategorijās: 1) Wetlands (galvenokārt purvi), 2) Grasslands and lands dominated by forbs, mosses and lichens, 3) Heathlands, shrub and tundra, 4) Forests and other wooded land, 5) Vegetated man-made habitats, 6) Inland surface standing waters, 7) Inland surface running waters, 8) Coastal (transitional) waters including coastal littoral zones, 9) Sparsely vegetated habitats and deserts. Latvijas pētījumu vietas atbilst 2., 4., 6., 7. un 8. kategorijai. Lai uzsāktu Latvijas LTER infrastruktūras transformēšanu atbilstoši eLTER prasībām, sagatavots un IZM akceptēts “Nacionālais partnerības plāns un rīcības plāns dalībai Eiropas ilgtermiņa ekosistēmu pētījumu tīkla eLTER konsorciā Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģiskā foruma ESFRI un Eiropas Pētniecības infrastruktūru konsorcijs ERIC ietvaros”. Šī plāna ietvaros turpmākajos piecos gados paredzēts izveidot un nostiprināt Latvijas nacionālā tīkla struktūru, iesaistot tajā jaunus dalībniekus, veikt personāla apmācību darbā ar jaunajām metodēm. Paralēli izveidots saraksts ar pētījumiem nepieciešamajām lauka pētījumu iekārtām, kuru iegādei tiks lūgts atbalsts IZM.

Primary author: Prof. MELECIS, Viesturs

Co-author: SPRINĢE, Gunta

Presenter: Prof. MELECIS, Viesturs